ROK IV ZESZYT IX

BIBLJOT Polskiego Tow. Geogr. N-625

WIADOMOŚCI GEOGRAFICZNE

Miesięcznik poświęcony przeglądowi spraw geograficznych w Polsce i za granicą.

(REVUE MENSUELLE DE GÉOGRAPHIE)

Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Redakcja: LUDOMIR SAWICKI i WIKTOR ORMICKI
KRAKÓW-DĘBNIKI, UL. BARSKA L. 41.

Wychodzi z początkiem każdego miesiąca z wyjątkiem sierpnia i września

Kraków, listopad 1926 r.

BIBLJOT Polskiego Tow. Geogr.

I. Sprawy Krakowskiego Oddziału Pol. Tow. Geogr.

(Actes de Succursale Cracovienne de la Société Polonaise de Géogr.).

W najbliższych miesiącach odbędą się następujące odczyty w Polskiem Towarzystwie Geograficznem w Krakowie a) publiczne: 1) Prof. Sawicki: U wrót Abisynji; 2) Prof. Bystroń: Wrażenia ze Syrji; 3) P. Fischer: Łódką po Bałtyku; 4) Prof. Wędkiewicz: Polityka kolonjalna Francji; Prof. Moszyński: Z Polesia: 5) Prof. Moszyński: Hiszpanja współczesna; b) fachowe: 1) Prof. Sawicki: Z podróży po Kresach; 2) Dr. Premik: Z morfologji okolic Wilna; 3) Prof. Smoleński: Z zagadnień nowoczesnej morfologji.

II. Ruch geograficzny w świecie i w Polsce.

(Mouvement géographique dans le monde et chez nous).

I. Personalja. *(Renseignements personnels).*

Berlin. Z dniem 1-go października zwolniony został z obowiązków służbowych prof. Dr. Albrecht Penck.

Zmarli: *Charles M. Doughty*, podróżnik, ur. 1834 r., autor wspaniałej monografji Arabji (Arabia deserta, 2 t. 1888, 1924), zmarł 20. 1. 1926 roku.

Olinto Marinelli, urodzony w r. 1874, profesor geografji na uniwersytecie we Florencji, zmarł tamże 14 lipca br. Zmarły był najwybitniejszym z pośród współczesnych geografów włoskich. Szczególnie cenne sa jego publikacje odnośnie do Himalajów.

John Franklin Parry, były dyrektor Biura Hydrograficznego w Monaco, zmarł 21 kwietnia br.

Ricchieri Giuseppe (ur. 1861) profesor geografji uniwersytetu w Medjolanie zmarł 10 lutego br. Poza matematyczną i fizyczną geografją pozostawił szczególnie bogaty dorobek w dziedzinie dydaktyki i historji geografji oraz historji odkryć.

II. Wykłady. *(Conférances).*

Kraków, Uniwersytet Jagielloński. Wykłady z zakresu geografji i nauk pomocniczych w roku akad. 1926/27; (Nazwisko wykładającego jeszcze nie ustalone) Gleboznawstwo III 3, wycieczki i ćwiczenia gleboznawcze III 3; Mag. Banachiewicz: Mechanika niebios I 2, Astronomja teoretyczna II, III 2; Dr. Bielenin: Palestyna i jej mieszkańcy I 1; Dr. Birkenmayer: Nauki matematyczne w Polsce I 1, Exegeza dwóch pierwszych ksiąg dzieła Kopernika: De revolutionibus coelestibus II 1; Dr. Bystroń: Wstęp do etnografji I 2, Psychologja społeczna I 4, Kultura obyczajowa dawnej Polski II 4, Zarys ludoznawstwa polskiego III 4, Proseminarjum etnograficzne i socjologiczne I, II, III 2, Seminarjum socjologiczne I, II, III 2; Dr. Chwistek: Matematyka dla przyrodników I, II, III 5, Ćwiczenia z matematyki dla przyrodników I, II, III 3; Dr. Demetrykiewicz: Prehistorja ziem słowiańskich I, II, III 3, Kult słońca i innych objektów natury u ludów przedhistorycznych I 2, Bursztyn u ludów przedhistorycznych II 2, Zarys starszej kultury krajów morza Śródziemnego III 2, Wstępne ćwiczenia archeologiczne I, II, III 2; Dr. Estreicher: Historja ustroju państwowego na zachodzie Europy, I, II, III 4; Dr. Godlewski: Biologja ogólna I 5, II 6; Dr. W. Goetel: Geologja zachodnio-karpackich gór trzonowych I, II 1, Wycieczki geologiczne III 2; Dr. Gostkowski: Topografja starego Rzymu I 1, Topografja starych Aten II, III 1; Dr. Kłodziński: Historja ustroju Polski II 3, III 5; St. Korbel: Kartografja, sytuacja i teren I 4, Odwzorowania siatki geograficznej II 4, Kartometrja III 4; Dr. Kreutz: Krystalografja geometryczna i fizyczna I, II, III 3, Minerały skałotwórcze I 2, Wstęp do petrografji II, III 2, Ćwiczenia krystalograficzne dla początkujących I, II, III 2, Ćwiczenia krystalograficzne i mineralogiczne dla starszych I, II, III 15, Wstępne ćwiczenia petrograficzne I, II, III 2; Dr. Krzyżanowski: Zasady ekonomiki I 5, II 3; Dr. Kumaniecki: Statystyka I, II 3, Seminarjum statystyki I, II, III 2; Dr. Kutrzeba: Ustrój Polski za Piastów I $2^1/_2$, Ustrój ziem polskich po rozbiorach III $1^1/_2$; Dr. W. Łoziński: Epoki lodowe I, II 2; Prof. Moszyński: Kultura ludowa Słowian I, II, III 4, Ćwiczenia z etnografji słowiańskiej I, II, III 2, Ćwiczenia z etnogeografji I, II, III 2; Dr. St. Niemcówna: Dydaktyka geografji I, II, III 5; Dr. Nowak: Ważniejsze zagadnienia paleontologji ogólnej I, II 3, Budowa Angarydy I, II 2, Znamiona zbiorowisk faunistycznych epok ubiegłych III 3, Magma a ruchy skorupy ziemskiej III 2, Ćwiczenia paleontologiczno-geologiczne dla młodszych I, II 2, Ćwiczenia paleontologiczno-geologiczne dla starszych I, II 15, Wycieczki geologiczno-paleontologiczne dla starszych; Br. Piątkiewicz: Geografja matematyczna I, II, III 3; Dr. Rozen: Podstawy nauki o złożach solnych I. II, III 2, Wybrane rozdziały z mineralogji i petrografji I, II, III 2; Dr. Rozen: Mineralogja i petrografja II, III 4; Dr. Rożański: Miernictwo i niwelacja I, II 2, Ćwiczenia w miernictwie i niwelacji III 3; Dr. Sawicki: I. Demogeografja 2, Arktyda, wyniki badań i zagadnienia 1, II. Antropogeografja ziem polskich 2, Geograficzne uwarunkowanie migracyj

http://rcin.org.pl

ludzkich 1, III. Zarys historji geografji 2, Śnieg jako współczynnik fizjo- i antropogeograficzny 1, Seminarjum z geografji ogólnej I, II, III 2, Pracownia dla starszych I, II, III 4, Ćwiczenia geoplastyczne I, II, III 2 (wspólnie z p. Stanochem); Dr. Sawicki: Meteorologja i klimatologja I 3; Dr. Semkowicz: Pojęcie, zakres i źródła geografji historycznej III 1; Dr. Smoleński: Geomorfologja I, II 2, Geografja fizyczna Włoch III 2, Proseminarjum geograficzne I, II, III 4, Seminarjum geografji fizycznej I, II, III 2, Pracownia dla starszych I, II, III 4; Dr. Szafer: Zarys ogólnej geografji roślin I 5, Geografja roślin w Polsce II 5; Dr. Szajnocha: Zasady geologji (dynamika) I 5, Zasady geologji (stratygrafja) II 5, Zarys budowy geologicznej krajów Polski III 5, Ćwiczenia geologiczne dla młodszych: a) dla przyrodników, b) dla geografów I, II, III 3, Ćwiczenia geologiczne dla starszych I, II, III 4; Dr. Talko-Hryncewicz: Człowiek prehistoryczny I 3, Anatomja antropologiczna I, II, III 1, Metody i badania antropometryczne I, II, III 1, Ćwiczenia antropometryczne I, II 3, Antropologja szczegółowa II 3, III 3; Dr. Wędkiewicz: Słowiańsko-romańskie problemy, związane z pasmem Karpat II 1, Językowy obszar romański III 3; Dr. Weigt: Geografja gospodarcza I, II 3; Adj. Witkowski: Astronomja gwiazd stałych I, II, III 1, Astronomja praktyczna (teorja narzędzi i obserwacyj) I, II, III 1; Dr. Żelechowski: Geologja I, II 3, Ćwiczenia i wycieczki III 3;

III. Zakłady naukowe *(Instituts scientifiques)*.

Greifswald. W r. b. uruchomiono pod kierownictwem prof. Dr. Gustawa Dolmana Instytut Palestyński pod oficjalną nazwą „Gustaw Dolman-Institut für Palästinawissenschaft".

Jakuck. Nowo zorganizowane Obserwatorjum Geofizyczne (62° 01'N, 129° 43'0 W. Greenw.) podjęło czynności na razie w zakresie meteorologji i aerologji. W najbliższej przyszłości uruchomiony zostanie oddział aktynometryczny i magnetyzmu ziemskiego.

Neukuhren (Prusy Wsch.). Uniwersytet królewiecki założył stację badawczą dla rybołostwa morskiego. Zadaniem jej jest służyć rybactwu badaniami w zakresie hydrografji i biologji.

Ryga. Ryski Instytut Meteorologiczny przy tamt. uniwersytecie przystąpił do publikowania wyników swych obserwacyj i prac. W b. r ukazał się I tom.

Utrecht. Uniwersytet w Utrechcie uruchomił w ub. r. fakultet indologiczny. Etnologję Wschodnich Indyj holenderskich wykładają Kohlbrugge T. i Gerretsen C.

Warna. Rząd bułgarski uruchomił „Bułgarski Instytut Czarnomorski w Warnie" dla badań oceanograficznych.

Konkurs Instytutu Bałtyckiego. Instytut Bałtycki w Toruniu (ul. Franciszkańska Nr. 14 II p.) donosi, że termin nadsyłania prac z zakresu problemu bałtyckiego przedłuża się do dnia 31 marca 1927 r. Równocześnie podwaja się nagrody, ustanowione na cztery najlepsze prace, do wysokości 800, 600, 400 i 200 zł. Prace mają być objętości 2 do 4 arkuszy druku, pisane czytelnie lub na ma-

http://rcin.org.pl

szynie. Wymaganą jest znajomość literatury danego przedmiotu i zastosowanie właściwych metod naukowych. Pewnych wskazówek w tym względzie udziela także Instytut.

Przyznane nagrody, natychmiast po orzeczeniu sądu konkursowego, którego skład zostanie ogłoszony, wypłaci skarbnik Instytutu, senator Dr. Steinborn w Toruniu. Prace pozostają własnością autorów. Instytut zastrzega sobie jednak możność ogłoszenia drukiem czterech prac nagrodzonych, a z nienagrodzonych tych, które uzna za odpowiednie. Autorzy prac, ogłoszonych drukiem, otrzymają honorarjum autorskie bez względu, czy przyznano im nagrody konkursowe lub nie.

Tematy: 1) Wpływ ujemny lub dodatni na rozwój przemysłu drzewnego w Polsce eksportu drzewa przez Królewiec i Kłajpedę; 2) Sieć kolei żelaznych nad Bałtykiem ze stanowiska handlowego i wojskowego; 3) Polski handel na Bałtyku i jego drogi; 4) Udział międzynarodowego handlu na Bałtyku, z szczególniejszem uwzględnieniem Gdańska i Gdyni; 5) Jakiej potrzeba nam floty handlowej i jak do niej dojść; 6) Skutki polityczne nieistnienia polskiej floty handlowej; 7) Rybołóstwo polskie na Bałtyku i jego rola w ogólnej gospodarce Polski; 8) Polski eksport zamorski w latach 1920—1926; 9) Dobałtyckie drogi rzeczne, charakterystyka ich i waga handlowa; 10) Handel polski na Bałtyku w razie wojny; 11) Związek duchowy Polski z Prusami Wschodniemi; 12) Nowsza publicystyka wschodnio-pruska o Polsce i jej sprawach; 13) Studenci Mazurzy na Uniwersytecie Królewieckim niegdyś a dzisiaj; 14) Okresy rozwoju i zaniku zaludnienia polskiego na pobrzeżach basenu Bałtyku.

IV. Towarzystwa i czasopisma *(Sociétés et Revues)*.

Hamburg. Niemieckie Obserwatorjum Morskie *(Deutsche Seewarte)*, święcąc w bieżącym roku 100-letnią rocznicę urodzin swego założyciela Jerzego Neumayera i 80-letnią rocznicę urodzin żyjącego Władysława Koppena, wydało w formie dodatków do swej stałej publikacji „Annalen der Hydrographie und Maritimen Meteorologie“ dwa zeszyty dedykowane wzmiankowanym badaczom. Zeszyt poświęcony Neumayerowi zawiera słowo wstępne pióra Dominika H., obecnego dyrektora N. O. M. (D. S.) oraz dwie rozprawy (Heidke P.: Neumayer als Deutscher und Gelehrter; Paulus A.: Neumayer als Förderer der Schiffahrt). Zeszyt Köppen'owski jest bez porównania obszerniejszy (110 str.). Poza wstępem biograficznym i dedykacją (razem 12 str.), zawiera 20 rozpraw na tematy meteorologiczne (termika, ciśnienie, wiatry). Między autorami spotykamy nazwiska uczonych tej miary, co Defaul, Exner, Ficker, Wallen, Wegener K. i inni.

Kraków. Po dłuższej przerwie wydało „Koło Geografów U. U. J.“ *„II. Sprawozdanie Naukowe za lata 1921—1925“*, obejmujące (poza szczegółowem sprawozdaniem z działalności Koła za powyższe 5-lecie) 12 prac naukowych (p. Bibljografja w najbliższym zeszycie „W. G.“).

http://rcin.org.pl

Kraków. W „Pracach Instytutu Geograficznego U. J." ukazała się jako zeszyt 5 rozprawa prof. dra Włodzimierza Kubijowicza p. t. „Życie pasterskie w Beskidach Wschodnich", zaś jako zeszyt 6 rozprawa prof. dra Jerzego Smoleńskiego p.t. „Względne przewyżki i niedobory ludności polskiej na obszarach Rzeczypospolitej Polskiej".

Moskwa. Rosyjskie Tow. dla badania Uralu, Syberji i Dalekiego Wschodu w porozumieniu z Wszechrosyjskim Centralnym Komitetem Wykonawczym dla wspierania ludów północnych, rozpoczęło publikację wyników badań czasopismem North Asia. Rozprawy pisane po rosyjsku bez skrótów obcojęzycznych. Redakcja spoczywa w ręku Wileńskiego Syberiakowa. Do tej pory wyszły 4 zeszyty.

Poznań. Polskie Towarzystwo Antropologiczne rozpoczęło publikację własnego organu, który ukazywać się będzie jako kwartalnik p. t. *„Przegląd Antropologiczny"*. Redakcja spoczywa w ręku prof. Adama Wrzoska (Poznań 3, Aleja Małopolska Nr. 6). Do tej pory ukazały się dwa zeszyty nowego czasopisma.

Poznań. Towarzystwo Prehistoryczne przystąpiło do wydawnictwa pisma *„Z Otchłani Wieków"* dla zaznajomienia szerszego ogółu inteligencji z nauką prehistorji. Pierwszy zeszyt zawiera ciekawy artykuł Dr. Bożeny Stelmachowskiej o Winecie, znanej z legend, kronik i sag północnych. Autorka rozpatruje sporną sprawę lokalizacji Winety, przynależność do Słowian czy Wikingów i schyłek tego grodu nadbałtyckiego.

Rozprawa prof. Józefa Kostrzewskiego „Czy jesteśmy tubylcami na ziemiach dzisiejszej Polski" zbija nader umiejętnie twierdzenia Niemców, pragnących dowieść, że szczepy germańskie zamieszkiwały nasze ziemie przed Słowianami i dochodzi w świetle zabytków prehistorycznych do wniosku, że Słowianie byli na długo przed Germanami panami ziem naszych, że przetrwali szereg najazdów i pozostali w swych pradawnych siedzibach do dnia dzisiejszego.

Artykuł o Ziemi Zawkrzyńskiej (za Wkrą) Adama Borkowskiego informuje o znaleziskach w okolicach Mławy. Zeszyt zamyka wykaz wykopalisk dokonanych w roku bieżącym przez badaczy polskich. Pismo pozostaje pod redakcją Dr. Bożeny Stelmachowskiej, Poznań, ul. Niegolewskich 16 II.

Warszawa. Wyszedł 1 z. III. tomu *„Przeglądu Archeologicznego"*, czasopisma poświęconego archelogji przedhistorycznej i numizmatyce średniowiecznej. Zeszyt dedykowany jest prof. dr. Luborowi Niederlemu „ku uczczeniu sześćdziesiątej rocznicy jego urodzin".

W tekście znajdujemy rozprawę prof. L. Sawickiego na temat jaskini Nietoperzowej pod wsią Jaczmanowice, prof. Kostrzewski pisze o grobach eneolitycznych ze skurczonemi szkieletami w Białym Potoku, dr. Czarnowski o jaskiniach na prawym brzegu Prądnika pod Ojcowem, dr. Ruxerówna o późno hellenistycznych i wczesno średniowiecznych kolczykach półksiężycowych w świetle zabytków krakowskich. Wśród bogatej treści wspomnieć jeszcze należy o cennem zestawieniu bibljografji prehistorji polskiej za lata 1924—1925.

http://rcin.org.pl

Warszawa. Polski Instytut Geologiczny opublikował *„Posiedzenia Naukowe Państw. Inst. Geolog.“* Nr. 15 (str. 59) oraz 3/4 zeszyt III tomu *„Sprawozdań“*, zawierającego sprawozdanie z badań terenowych (Morozewicz) oraz prace pp: Premika, Zb. Sujkowskiego, Wołłosowicza, Kowalczewskiego, Małkowskiego, Bruderera, Bukowskiego i Horwitza. (Szczegółowe dane bibljograficzne podamy w najbliższym zeszycie „W. G.“ w bibljografji).

Irkuck. Pod redakcją prof. Szostakiewicza ukazał się pierwszy tom „Rozpraw Magnetycznego i Meteorologicznego Obserwatorjum w Irkucku“, poświęcony Bajkałowi. Zeszyt zawiera bardzo bogatą treść, na którą składa się 10 prac. Wszystkie rozprawy zaopatrzone są w obszerne niemieckie streszczenia.

Treść zeszytu: Szostakiewicz: 1. Stosunki termiczne Bajkału, 2. Wahnienia poziomu Bajkału, 3. Przeźroczystość wód Bajkału, 4. Związek między wysokością wodostanu Angary a jej zamarzaniem, 5. Szostakowicz i Sołowiew: „Seiches“ Bajkału, 6. Jekimow i Krawec: Tymczasowa notatka o tidach na Bajkale, 7. Wereszagin: Tymczasowa notatka o wynikach prac ekspedycji Bajkalskiej w r. 1925, 8. Hydrobjologiczna stacja na Bajkale w Maritui, 9. Treskow: O zależności między maksymalną pokrywą lodową a temperaturą zimy na Bajkale, 10. Krawec: (ocena Sołowiewa) Metoda Modeli i ich zastosowania dla badań fal stojących (seiches) Bajkału.

V. Recenzje *(Compte-rendus).*

S. Pawłowski. Sur les traces glaciaires dans les Gorganes occidentales (Karpathen polonaises). (Extr. de Bull. de l'Acad. Polon. des Sc. et Lettres. Ser. A, 1925) Kraków 1925.

Po krótkiem omówieniu ogólnych cech morfologicznych zachodnich Gorganów zwrócono uwagę na formy zaczątków dolin, wśród których brak cyrków, tak typowych dla Świdowca i Czarnohory, są natomiast szerokie nisze zasłane głazami, odpowiadające prawdopodobnie lokalnym polom firnowym, ew. drobnym lodowcom wiszącym. Występują one głównie na stokach południowych, na stokach północnych natomiast znalazł autor ślady lodowców pod Wysoką, Pareńką i Grofą w postaci morenowych zwałów. Na pn. zboczu Wysokiej wał morenowy zamyka szeroką niszę (bez podciętych stoków), pochylającą się od 1550 do 1280 m n. p. m., i leży na stromym, opadającym na ok. 100 m progu. Lodowiec miał tu długość 750—1000 m, szerokość do 100 m, granica wiecznego śniegu leżała w wys. ok. 1480 m. Na pn. wsch. stoku Pareńki znajduje się półokrągła wgłębiona nisza o dnie leżącem w wys. 1580—1400 m n. p. m. odcięta podwójnym nasypem zamykającym izolowane depresje. Materjał o charakterze morenowym zdaje się schodzić do poziomu 1350 m. Na pn. Grofy poniżej dużego lejka źródłowego szerokie moczarowate dno doliny mieściło dawniej jeziorko, tamowane przez półkolisty zwał, wysoki na 20 m. Szereg mniejszych poprzecznych nasypów ciągnie się na przestrzeni około 0·5 km a podobne osady schodzą do poziomu 1025 m. Autor opi-

http://rcin.org.pl

sane formy uważa za ślady działania lodowca (moreny i niezupełne cyrki), wykluczając możliwość powstania ich przez zsuwiska. Niewielkie i zależne od warunków lokalnych orograficznych lodowce wytworzyły się tu u zaczątków dolin, zwróconych ku pn. Dochodziły nisko — aż poza dzisiejszą granicę lasu (1500—1650 m). Nie były typowemi lodowcami dolinnemi ani cyrkowemi.

J. Sm.

VI. Wiadomości drobne *(Informations courants).*

Europa. — *Kolej Murmańska* jest typowym przykładem powstania i rentowania się arterji komunikacyjnej w niezwykle ścisłym związku z warunkami topograficznemi i klimatycznemi. W czasie, gdy Bałtyk ścięty lodem zabija wszelki ruch komunikacyjny, wody wybrzeża Murmańskiego, pozostając pod działaniem prądu Zatokowego, dostępne są dla ruchu okrętowego. Toteż w czasie zimy Leningród utrzymuje kontrakt ze światem przy pomocy kolei Murmańskiej. Mimo krótkiego okresu eksploatacyjnego, kolej przynosi doskonałe dochody, jako linja eksportu drzewa, szlachetnych kruszców, metali, produkcji górniczej i futer syberyjskich.

Zaludnienie Hamburga wzrosło w ciągu ostatnich 50-ciu lat o 800.000. Z tego ½ miljona ludności przywędrowało. Obecnie liczy Hamburg 1,152.489 mieszkańców (w r. 1910 — 931.035; 1924 — 985.759).

W r. 1925 nadwyżka urodzin nad wypadkami śmierci wynosiła 4.622 (* 17.619 wypadków, † 12.997). Jest jednak rzeczą znamienną, że od r. 1876 cyfra urodzin stale spada.

Turyngja jako odrębna jednostka polityczno-administracyjna powstała po wojnie światowej drogą zespolenia administracyjnego: Sachsen—Weimar—Eisenach, Sachsen—Meiningen, Sachsen—Koburg—Gotha (bez Koburga), Sachsen—Altenburg, Schwarzburg—Rudolfstadt, Schwarzburg—Sondershausen i obydwóch państewek Reuss. Mimo tego Turyngja posiada sześć eksklaw, w łonie zaś własnego obszaru 10 obcych enklaw. Administracyjnie zorganizowano Turyngję w r. 1922, wyodrębniając 10 powiatów miejskich i 16 wiejskich.

Tymczasowe wyniki spisu ludności z 16 czerwca 1925 określają liczbę mieszkańców na 1,624.675 mieszkańców, wyszczególniając 1.963 miejscowości. Powierzchnia kraju liczy 11.763·12 km².

Liczba ludności tem bardziej musi być traktowana jako „tymczasowa", że mieści w sobie i ludność obcą, przebywającą w czasie spisu na terenie spisem objętym.

Zaludnienie: powiaty miejskie: Gera 80.899, Jena 53.623, Weimar 46.003, Gotha 45.780, Eisenach 43.869, Altenburg 42.109, Greiz 37.094, Apolda 25.470, Arnstadt 21.734, Zella-Mehlis 14.247; powiaty wiejskie (cyfry w nawiasie podają ilość miejscowości): Roda 78.552 (195), Weimar 104.362 (208), Eisenach 98.181 (157), Meiningen 84.733 (97), Hildburghausen 60.430 (111), Sonneberg 79.683 (59), Schleiz 48.537 (97), Greiz 50.990 (85), Altenburg 95.232 (192), Gera 88.799 (210), Saalfeld 74.585 (120), Kreisabteilung Camburg 9.831 (44), Rudolfstadt 68.012 (105), Arnstadt 89.455 (98), Gotha 109.428 (104), Sondershausen 73.037 (71).

Zmiana nazwy. Szpicbergi zostały z powrotem nazwane Svalbard t. zn. Zimne Wybrzeże.

Azja. — *Singapore, angielska baza strategiczna i handlowa na Dalekim Wschodzie.* W lutym 1922 roku na konferencji Waszyngtońskiej stworzono t. zw. linję Waszyngtońską, jako pierwszorzędnej wagi granicę strategiczną i polityczną. Umową tą zobowiązała się Anglja nie wysuwać poza południk 110° dług. wsch. żadnych punktów oparcia dla floty. Analogiczne zobowiązanie złożyły Stany Zjednoczone, uznając za południk graniczny południk Pearl Harbour.

Jedną z konsekwencyj tej umowy było zaniechanie przez Anglję rozbudowy portu Hong-kong, pomyślanego jako duży port wojenny ze suchemi dokami. Dalszą konsekwencją było powzięcie decyzji co do rozbudowy

http://rcin.org.pl

Singapore. Omówieniem roli tego portu i oceną jego znaczenia komunikacyjnego i strategicznego zajął się w letnich miesiącach na łamach jednego z czasopism angielskich Cornish V. Skonstruował on mapę, w której niemal środkowym punkcie leży Singapore. Mapa ta uwydatnia z niesłychaną wyrazistością zalety położenia tego portu, żyjącego przedewszystkiem z ruchu przejściowego. Cały handel, kierujący się do Chin, Japonji i przez ocean Spokojny do Kanady korzysta z usług Singapore, którego pozycja z wzrostem Chin i Japonji musi się wzmacniać i wzmagać.

W roku 1923 zajechało do Singapore 9.354 okręty o tonażu 14,972.707 (ponadto 29.179 okrętów miejscowych o tonażu 1,073.059), wyjechało 9.358 okrętów o tonażu 14,964.242 oraz 30,059 miejscowych okrętów o tonażu 1.101.883 t.

W Singapore spotyka się linja kablowa Labuan—Hong-kong z kablem, biegnącym z Landahan na ląd stały. Celom morskiej i nawigacyjnej radjotelegrafji służy duża stacja rozbudowana w pobliżu miasta (miejscowości Paya Lebar i Penga). Ludność Singapore składa się z Azjatów i mieszańców (98·5%) i z białych (1·5% t. j. 6.231 osób). W r. 1921 zaludnienie wynosiło 425.912 osób, w r. 1923 — 457.571. Handlowe znaczenie Singapore i stanowisko Anglji w tamtejszym ruchu gospodarczym określa poniższe zestawienie:

Rok	Wartość (we funtach ang.)			
	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz
	W ogóle		Imperjum Brytyjskiego	
1913	55,936.472	45,375.132	33 miljony	24·9 miljony
1920	148,187.421	119,471.984	94·3 „	43·2 „
1921	68,126.020	58,025.105	38·6 „	22·4 „
1922	68,584.902	63,360.888	37·7 „	19·6 „
1923	90,885 142	83,206.399	48·2 „	28·6 „

Pierwszorzędną rolę w handlu międzynarodowym gra cyna i kauczuk singaporskie, które stanowią 40% wartości wywozu. Szczególnie tutejsza cyna jest miarodajną dla targów londyńskich i silniejsza podaż lub brak towaru znajdują wyraz w światowych wahnieniach ceny, dochodzących 25% wartości.

Strategiczne znaczenie Singapore streszcza się w tem, że po realizacji planów Marynarki Angielskiej, t. j. po wzniesieniu dwóch doków suchów i jednego pływającego, nie będzie na Wschodzie nowocześniej urządzonego portu

W świetle faktów jakżeż proroczo brzmią dzisiaj słowa Stamforta Rafflera, który niedługo po zdobyciu tej kolonji pisał w r. 1819: „To niemal najważniejsza miejscowość na wschodzie, a o ile idzie o hegemonję na morzu i o strzeżenie przedsięwzięć wyższej wartości aniżeli całe kontynenty“

Afryka. — *Komunikacja lotnicza francusko-afrykańska.* Komunikacja lotnicza między Francją a Pn. Afryką posługuje się w chwili obecnej następującemi linjami: Tuluza—Perpignan—Barcelona—Alicante—Malaga—Rabat—Casablanca—Dakar, 2. Marsylja—Perpignan (połączenie z linją 1.), 3. Barcelona—Palma—Alger (połączenie z linją 1.), 4. Alicante—Oran (połączenie z linją 1.), 5. Casablanca - Rabat—Fez—Oran (połączenie z linją 1.), 6. Antibes—Ajaccio (dawniej Tunis). Linje 1—5 włącznie eksplotowane są przez Compagnie générale d'entreprises aéronautigue, ostatnia przez Air-Union [1]).

Poniższe zestawienie ilustruje rozwój ruchu lotniczego na linji marokańskiej: w r. 1919 przewieziono listów 9.000, w r. 1920 — 167.000, w r. 1921 — 328.000, w r. 1922 — 1,406.000, w r. 1923 — 2,704.000, w r. 1924 (9 miesięcy) — 4,500.000.

Opinja publiczna we Francji domaga się uruchomienia bezpośredniej komunikacji — z pominięciem Hiszpanji — środki jednak techniczne nie

[1]) Przedsiębiorstwo pertraktuje o fuzję z Compagnie l'Aéro-Navale.

http://rcin.org.pl

pozwalają na to jeszcze. Istnieje plan, mający zresztą wszelkie szanse urzeczywistnienia, plan, projektujący organizację bezpośredniego połączenia handlowego Afryki Pn. ze Środkową. Realizacja planu zależy głównie od poparcia inicjatywy przedsiębiorstw prywatnych przez lotnictwo wojskowe.

Wielki plan lotniczy francuski ma dwa cele na oku: 1) zagęszczenie sieci własnej na wielkich szlakach śródziemnomorskich przy szczególnym nacisku na rozbudowę dróg wschodnich z etapem końcowym w Indjach i 2) utrzymanie trwałej komunikacji przez Casablankę i Dakar z Ameryką Pd.

VII. Literatura *(Littérature).*

Literatura polska *(Littérature polonaise).*

Polska. — Komunikacje. *(Pologne. — Les voies de communications).*

Atlas Polski Continental dla automobilistów, 1 m. ogólna, 20 poszczególnych, Warszawa, Gebethner i Wolff (skład główny), 1926, 8°, VIII + 21.

Bohatyrew M., Udoskonalenie środków komunikacji lądowej i wodnej pod wpływem techniki lotniczej, Lotnik 1926, t. IV, Nr. 1, str. 2—5.

Buczyński Stanisław, Arterje miast i ich tętno, Naokoło Świata, 1925, Nr. 15, str. 55—72, 17 ilustracyj.

G. J., Wpływ przesilenia gospodarczego na przewozy kolejowe, Przemysł i Handel 1926, Nr. 24, str. 741/742.

Gliński Z., Port w Gdyni, Naokoło Świata 1925, Nr. 20, str. 5 - 20, 13 ilustracyj.

Jakimowicz Roman, Jakiemi drogami przyszły monety kupieckie do Polski (streszczenie), Pamiętnik IV powsz. zjazdu hist. polsk. w Poznaniu, 6—8 grudnia 1925, Część I Referaty, Lwów 1925.

Kacprowski Z., Nowoczesne lewiatany (parowce), Naokoło Świata 1925, Nr. 17, str. 143—164, 12 ilustracyj.

Komunikacja lotnicza w zimie 1925—1926, Lotnik 1926, Nr. 2, stz. 22—23.

Kraus E., Verkehrsgeographische Betrachtungen über die Eisenbahnen in den Grenzgebieten Mittel- und Osteuropas, Geogr. Zft. 1925(6).

Löffler E., Mapa najważniejszych dróg w Małopolsce 1: 1,000.000 Lwów, Biuro Drogowe Tymcz. Wydziału Samorządowego 1925, (61 × 34).

M. J., Nasze potrzeby drogowe, Samorząd 1926, Nr. 20, str. 423—426, Źródło pokrycia wydatków drogowych, ibd., Nr. 22, str. 467—469.

Mapa samochodowa Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 1, Gdańsk — Gdynia, Warszawa, W. I. G, 1926 (f° 45 5 × 80).

Polityka lotnicza i organizacja nowych linij na rok 1926, Lotnik 1926, Nr. 3, str. 37—40.

Podoski Roman, Koleje elektryczne, Naokoło Świata 1925, Nr. 10, str. 77—94, 10 ilustracyj.

Przewozy kolejowe w komunikacji z Rosją, Przemysł i Handel 1926, z. 10, str. 296.

Przewozy kolejowe w okresie wrzesień-grudzień 1925 r., ibd. z. 10, str. 297.

http://rcin.org.pl

Przewozy kolejami polskiemi w r. 1925, ibd. 1926, Nr. 27, str. 825—826.

Rocznik statystyczny Polskich Kolei Państwowych za rok eksploatacyjny 1924, Annuaire statistique des Chemins de Fer de l'état polonais pour l'année d'exploitation 1924, Warszawa, Ministerstwo Kolei 1926, str. 120+55, 1 mapa.

Ruch okrętowy w portach polskich w maju w r. 1926, Przemysł i Handel 1926, Nr. 25, str. 768/769.

Ruch portowy w Gdańsku w 1 kwartale 1926 r., ibd. Nr. 19, str. 601—602.

Rummel Jan, O polską flotę handlową, ibd., z. 15, str. 445—446.

Sosnkowski Jerzy, Komunikacja powietrzna w Polsce, Naokoło Świata 1926, Nr. 25, str. 5—20, 11 ilustracyj.

St., Ruchome chodniki, ibd. 1925, Nr. 20, str. 49—52, 3 ilustr.

Szapiro J., Nowe linje powietrzne, ibd. 1925, Nr. 11, str. 63 do 84, 10 ilustracyj.

Średzka kolejka powiatowa, Samorząd 1926, Nr. 27, str. 526.

Turczynowicz S. i Tillinger T., Konieczność budowy drogi wodnej przez Polesie, Minister. Rolnictwa i Dóbr Państw., Serja A, Nr. 21, Warszawa 1925, 8°, str. 44.

Wojtkiewicz Michał, Droga wodna Warszawa—Bałtyk (Drogi wodne w Polsce t. IV), Warszawa 1926, str. 82.

Wojtkiewicz Michał, Wisła Pomorska, Drogi wodne w Polsce, Warszawa 1926, nakładem Tow. Propag. Budowy dróg i budowli wodnych w Polsce.

Polska. — Życie gospodarcze. *(Pologne. — La vie économique).*

Antoniewski Stanisław, Badania drobnych gospodarstw zapomocą rachunkowości rolniczej, Przemysł i Handel 1926, Nr. 25, str. 763/765.

Bonasewicz Feliks, Z powodu pokazu leśnictwa polskiego w Warszawie (artykuł zawiera bogate materjały liczbowe [nie publikowane pozatem gdzieindziej] do podziału drzewostanów według rodzajów drzew, według klas wieku, do produkcji, przemysłu i wywozu), Las Polski 1926, Nr. 7, str. 360—368.

Bujak Franciszek, Uwagi krytyczne o panującej teorji rozwoju gospodarczego, Pamiętnik IV powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu, 6—8 grudnia 1925 r., Cz. I, Referaty, Lwów 1925.

Bukowski R. i Jaskiewicz A., Sól i saliny polskie, Warszawa, Dyrekcja Salin Państwowych, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, 1926, 8°, 107 str., 10 tablic.

Burczyński Stanisław, Kauczuk, Naokoło Świata 1926, Nr. 24, str. 89—98, 6 ilustracyj.

Charewiczowa Łucja, Handel średniowiecznego Lwowa, Lwów, Ossolineum 1925, XI+156 str., 1 mapa.

Czarnowski Stefan, Górnictwo i przemysł (I kwartał 1926), Ruch prawniczy, ekonomiczy i socjologiczny 1926, I, str. 199—212.

Drzażdżyński Tadeusz, Obecne położenie przemysłu polskiego cukrowniczego, ibd. 1926, III kwartał, str. CLXXVI—CXCI.

http://rcin.org.pl

Elektryfikacja Polski, Zesz. III, Zapotrzebowanie i produkcja energji elektrycznej, naturalne źródła energji (4 mapy), województwa centralne i wschodnie, opracowane pod kierunkiem Kazimierza Sawickiego, naczelnika Wydz. Elektrycznego, Warszawa, Minist. Rob. Publ. 1925, 8°, str. 148 – 276.

Gustowski Leszek, Polski przemysł naftowy, rozszerzona odbitka z tygodnika „Rynek metalowy i maszynowy", Poznań 1925, str. 80, 4 ilustr., 5 tabl.

Handel zagraniczny Polski w I kwartale 1926, Rzeczposp. Spółdz. 1926, kwiecień-maj, str. 209.

Klarner Czesław, W sprawie programu gospodarczego Polski, Przemysł i Handel 1925, Nr. 27, str. 809—814.

Komorowski Władysław, Handel herbatą, Rzeczposp. Spółdz. 1926, Nr. 6, str. 221—228.

Kubik Władysław, Przyszłe morelarnie i winnice nad Dniestrem, „Ogrodnik" 1926, Nr. 2, str. 29—30.

L. G., Czerwona krowa, Naokoło Świata 1925, Nr. 20, str. 163—174, 4 ilustracje.

Łęgowski Stan., Znaczenie morza z punktu widzenia gospodarczego, Poznań, Pomezanja 1925, str. 14.

M. B., W sprawie zmiany metody obliczania wskaźnika cen hurtownych w Polsce, Przemysł i Handel 1926, Nr. 20, str. 619-621.

Maleczyński Karol Najstarsze targi w Polsce i stosunek ich do miast przed kolonizacją na prawie niemieckiem (Studja nad hist. prawa polskiego, t. X, z. 1), Lwów 1926. 204 str.

Michalski Jan, Rozwój meljoracyj rolnych, Przemysł i Handel 1926, Nr. 28. str. 843 – 845.

Miklaszewski J., Produkcja płyt klejonych w Polsce („Forniry i dykty"), ibd. 1916, Nr. 25, str. 752—754.

Wiklina w Polsce (zebrane i opracowane na podst. materjałów i zbiorów Wydz. Drob. Przemysłu i Rzem.), Monografja przemysłowa, Warszawa 1925, Nakład Minister. Przemysłu i Handlu, str. 121 + 3 + 4 tabl., 8°.

Or. J., Gliny ceramiczne i gancarstwo ludowe, Przemysł i Handel 1926, Nr. 20, str. 628—629.

Ostrowski Eug., Owocowanie drzew i pogoda, „Ogrodnik" 1926, Nr. 4, str. 66—67.

Ostrowski Adam, Rolnictwo i pokrewne gałęzie wytwórczości (I kwartał 1926), Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, I kwartał 1926, str. 190 – 199, III kwartał 1926, str. 744—747.

Ostrzycki J., Rafineryjny przemysł naftowy w I kwartale 1926 r. Przemysł i Handel 1926, Nr. 27, str. 818/820.

O. J., Przemysł gazolinowy w I kwartale 1926, ibd. 1926, Nr. 19, str596—597.

Otolski S., Przemysł farmaceutyczny w Polsce, ibd. 1926, Nr. 21, str. 648—650.

P. Wr., Wyniki wierceń w Borysławiu w latach 1924 i 1925, ibd. 1926, Nr. 24, str. 736—737.

P. Wr., Wyniki wierceń w okręgu górniczym Jasło w latach 1924 i 1925, ibd. 1926, Nr. 28, str. 841/842.

http://rcin.org.pl

P. Wr., Wyniki wierceń w Tustanowicach w latach 1924-25, ibd. 1926, Nr. 25, str. 762/763.

P. Wr., Wyniki wierceń w Mraźnicy w latach 1924 i 1925. ibd. 1926, Nr. 26, str. 793—794.

P. Wr., Wyniki wierceń w okręgu Stanisławowskim w latach 1924 i 1925, ibd. 1926, Nr. 27, str. 820—821.

P. W., Wyniki wierceń w okręgach Drohobyckim i Krakowskim w latach 1925 i 1926, ibd. 1926, zesz. 29, str. 862—864.

Pączek Antoni, Położenie gospodarcze Polski, Warszawa, T. U. R. 1925, 8°, 22 str.

Podoski R., Elektryczność w rolnictwie, Naokoło Świata 1925, Nr. 17, str. 105—124, 18 ilustr.

Połów ryb na wybrzeżu morskiem w kwietniu 1926, Przemysł i Handel 1926, Nr. 26, str. 796, w maju 1926, ibd. Nr. 28, str. 845.

Prus-Wiśniewski St., Przyszłość gospodarcza Polski, Warszawa, Wydawnictwo Rady naczelnej organizacyj ziemiańskich 1926, 36 str.

Radwan Mieczysław, Przedhistoryczne kopalnie krzemienia w pow. Opatowskim, Ziemia 1926, Nr. 5, str. 69—72.

Reforma rolna, Reforme agraire. Kwartalnik Statyst. Revue trimestrielle, de statistique, 1926, t. III. z. 1, str. 42—78.

Stel., Skąd się biorą futra egzotyczne, Naokoło Świata 1926, Nr. 24, str. 81—88, 6 ilustr.

Stosunki Rolnicze Rzeczypospolitej Polskiej, T. I, Wytwórczość, Wydawnictwo zbiorowe opracowane przy współudziale Komitetu Redakcyjnego, złożonego z pp. Stanisława Janickiego, Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych jako przewodniczącego oraz A. Chłapowskiego, J. Gościskiego, J. Hewla, W. Leśniewskiego, J. Poniatowskiego, J. Mikułowskiego-Pomorskiego, J. Raczyńskiego i F. Ubysza. Redagowane przez Inż. Stefana Królikowskiego, Naczelnika Wydziału Ekonomicznego Ministerstwa Rolnictwa i D. P., Warszawa, Minist. Roln. i D. P. 1925, 4°, XV + 5 + 304 str. + 17 map.

Szturm de Sztrem Edward, Zasiewy i zbiory w roku 1924/25. Cultures et récoltes en 1924/25, Kwartalnik Statyst. Revue trimestrielle de statistique 1926, t. III, z. 1, str. 1—41.

Szturm de Sztrem Edward, Rozpiętość między cenami artykułów rolnych i przemysłowych, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny 1926, kwartał I, str. LXXXVII—IC.

Tymieniecki Kazimierz. Z dziejów zaniku drobnej własności na Śląsku w wieku XIII, Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balcera, T. II, Lwów 1925.

W. K., Niedoceniane formy handlu wewnętrznego (jarmarki). Przemysł i Handel 1926, Nr. 27, str. 814—816.

W. K., Projekt zużytkowania torów kolejowych (obsadzenie drzewami owocowemi), Ogrodnik 1926, Nr. 4, str. 74—75.

Windakiewicz Edward, Solnictwo, sole kamienne, potasowe i solanki, Cz. I, Ich właściwości, fizjologja, górnictwo i warzelnictwo, Cz. II, Sole potasowe, Kraków, Druk. Związkowa 1926, 8°, 4 + 91 str.

z. t., Rozwój przemysłu sztucznego jedwabiu, Przemysł i Handel 1926, Nr. 24, str. 737—738.

http://rcin.org.pl

Zalesianie nieużytków przez Sejmiki Powiatowe w Wojew. Białostockiem, Samorząd 1926, Nr. 19, str. 414, w Wojew. Kieleckiem, ibd., Nr. 20, str. 436; w Wojew. Łódzkiem, ibd., Nr. 23, str. 504.

Zalewski Antoni, 1) Nasza produkcja drzew i krzewów ogrodowych, 2) Nasza produkcja drzewek owocowych, Ogrodnik 1926, Nr. 9, str. 187—189.

Polska. — Geografja wojskowa i polityczna. *(Pologne. — Géographie militaire et politique).*

Dawne i obecne granice Rzeczypospolitej Polskiej 1772—1926, Les Frontières, anciennes et actuelles, de la République de Pologne 1772—1926, Warszawa, Dom Książki Polskiej 1926.

Dzikowski St., Strażnice polskie na Kresach, Naokoło Świata 1926, Nr. 16, str. 5—20, 9 ilustr.

Hłasek-Hłasko Stefan, Wskazówki meteorologiczne w zastosowaniu do praktyki wojennej, Warszawa, Wojsk. Inst. Nauk. Wydawn. 1926, 8°, str. 8 + 134, 4 zod.

(Der) Kampf um die Weichsel, Untersuchungen zur Geschichte des polnischen Korridors, unter Mitwirkung von W. Geisler, H. Hübner, K. J. Kaufmann, W. La Baume, M. Laubert, F. Lorentz, W. Millack, herausgegeben von Erich Keyser. Mit einer Nationalitätenkarte des Weichsellandes, Berlin—Leipzig 1926, Deutsche Verlags-Anstalt, 8°, VII + 188 str. + 1 mapa.

Loth Jerzy, Państwo polskie w oświetleniu geografji politycznej, Studja społeczne i gospodarcze, Księga jubileuszowa dla uczczenia 40-letniej pracy naukowej L. Krzywickiego, Warszawa, Hoesick 1925, st. 202—230.

Olszewicz Bolesław, Ocena: Villate Robert, Les conditions géographiques de la guerre, Etude de géographie militaire sur le front français de 1914 à 1918, Paris, Payot 1915 (Bibliothèque Géographique), 8°, str. 350, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny 1926, kwartał II, str. 370.

Romer Eugenjusz, O wschodniej granicy Polski z przed roku 1772, Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balcera T. II, Lwów 1925.

Rummel Juljan, Państwo a morze. O granicach Polski. Polityka Anglji i zagadnienie polsko-niemieckie. Zagadnienia gospodarczej polityki Polski. Wielka wojna na morzu i jej nauki. Miasto Gdynia, Poznań 1925, 8°, 67 str.

Starzyński Roman, Czynniki siły i potęgi wojskowej państwa, Wiedza i Życie 1926, czerwiec 18—28 str.

Szylling Józef, Geografja wojskowa, Cz. I (Polska), Warszawa, Oficerska Szkoła Inżynierji, litogr. 1925, 8°, 247 str.

Wasilewski Leon, Granice Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa Dom Książki Polskiej 1926, 8°, str. 15 + 1 mapa.

Załęcki Gustaw, Polska polityka kolonjalna i kolonizacyjna, Zarys teoret., opracowany w świetle problemu zamorskiej ekspanzji narodowej, Warszawa 1925, Inst. Wyd. „Bibljoteka Polska", 4°, 158 str.

http://rcin.org.pl

Polska. — Historja geografji. *(Pologne. — Histoire de la géographie).*

Aubac Stefan, Obywatel niebios, Kamil Flammarion, Naokoło Świata 1924, Nr. 8, str. 41—56, 7 ilustr.

Czubek Jan, Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła peregrynacja do Ziemi Świętej (1582—1584), Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce, 8⁰ XV, cz. II, Kraków 1925, str. 171+XVI.

Danysz-Fleszarowa Regina, Stanisław Staszic jako przyrodnik, Ziemia 1926, Nr. 2, str. 18—19.

Hartleb Kazimierz, Znaczenie polskich dzienników podróży w XVI i XVII w. jako źródeł do ówczesnej kultury polskiej i zachodniej, potrzeba ich wydania, Pamiętnik IV powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu, 6—8 grudnia 1925, Cz. I, Referaty, Lwów 1925.

jw. † Bronisław Grąbczewski, Przyroda i Technika 1926, z. 5, str. 226.

Jaczewski T., † Tadeusz Chrostowski 25. 8. 1878—4. IV. 1923 (nekrolog), Mapka podróży p. z. 5, str. 240, Przyrodnik 1925, z. 5, str. 193—197.

Konarski K., Zbiór kartograficzny Archiwum akt dawnych w Warszawie (La collection cartographique dans l'Archive des Anciens Dossiers), Czasop. geogr., Revue consacrée à l'enseignement de la géogr. 1926, z. 1, str. 48—51,

Kornaus Jan, Jan Długosz, geograf polski XV. wieku, Joannes Długosz, the polish geographer of the XV. century, Prace geograficzne, wydawane przez Eugenjusza Romera, z. V, Lwów, Książnica-Atlas 1925, str. 81—126.

Kucharski Eugenjusz, Polska w zapisce Karolińskiej, zwanej niewłaściwie „Geografem bawarskim", Pamiętnik IV powsz. Zjazdu hist. polsk. w Poznaniu 6—8 grudnia 1925, Cz. I, Referaty Lwów 1925.

Kwietniewski J., Podróże cudzoziemców po Polsce, Naokoło Świata 1925, Nr. 14, str. 5—32, 13 ilustr.

Morozewicz J., Stanisław Staszic, w 100 letnią rocznicę zgonu, Stanislas Staszic, Discours prononcé au centenaire de sa mort, Pos. nauk. P. I Geolog. C. R. de Séances du Service géolog. de Pologne 1926, Nr. 14.

Niebrzydowski W., Bronisław Grąbczewski (nekrolog), Wiad. Met. 1926, Bull. Mét., luty (février) str. 60.

Olszewicz Bolesław, Gen. Bronisław Grąbczewski, podróżnik polski po Azji środkowej, Naokoło Świata 1926, Nr. 25, str. 89-104, 5 ilustracyj.

Pawłowski Stanisław, Podróżnicy polscy w okresie niewoli, Przyrodnik 1925, z. 11—12, str. 526—534.

Wąsowicz J., Prace topograficzne gen. Br. Grąbczewskiego w Turkiestanie (Les travaux topographiques de M. le gén. Br. Grąbczewski dans le Turkestan), Czasop. geogr. Revue consacrée à l'enseignement de la géogr. 1925, t. III, str. 232—234.

Polska. — Polskie podręczniki. *(Manuels polonais).*

Cezak Jakób Stefan, Geografja gospodarcza, Ogólne warunki życia gospodarczego, Bibljoteczka handlowo-ekonomiczna, „Rój", Tow. wyd., Warszawa 1926, 72 str.

http://rcin.org.pl

Czekalski Józef, Geografja ekonomiczna, wykłady, opracowane przez słuchaczy Szkoły Nauk Polit. w Warszawie na rok akad. 1925/26, Warszawa, Bukaty 1925. 8°, 96 str.

Domański Stanisław, Najkrótszy, łatwy podręcznik do niwelacji, Toruń 1925, II wyd., 8°, str. 66.

Gąsiewicz Stefan, Terenoznawstwo, kartoznawstwo i zdjęcia terenu, Warszawa, Gł. Księg. Wojsk 1926, str. VII + 205.

Janiolkowski Wacław Stanisław i Stocki Aleksander, Topografja wojskowa, Warszawa, Wojsk. Inst. Naukowo-Wydawniczy 1925, 8°, VIII + 170 str., 10 tabl.

Moszczeński Stefan, Podstawy organizacji gospodarstw wiejskich, Cz. I, Metody statystyczne w zastosowaniu do organizacyj gospodarstw rolniczych, ogrodniczych i leśnych, Warszawa 1924 (1925), Wydawn. Minist. Rolnictwa i Dóbr Państw. Serja A, Nr. 15.

Olechowski Bohdan, Geografja (litogr. wykłady Szkoły Podchorążych), Warszawa, Druk. Sztabu Gen. 1926, 4°, 108 str.

Piskozub Paweł, Terenoznawstwo: Cz. I Nauka o terenie, Cz. II Kartoznawstwo, Cz. III Zdjęcie terenowe, Chełmno Pom. 1925, Wyd. II, 8°, str. 169 + 144 rys.

S. C., Kurs nawigacji lotniczej, Lotnik 1926, II, Nr. 17 str. 274—276, Nr. 18 str. 289—291, Nr. 19 str. 302—304, Nr. 21 str. 354—358.

Sujkowski Antoni, I Polska Niepodległa, II Dodatek do „Polski Niepodległej", Warszawa 1926, I 260 str., II 60 str.

Warchałowski Edward, Niwelacja geometryczna, I Niwelacja topograficzna, II Niwelacja precyzyjna, Warszawa, Wojsk. Inst. Nauk., Wydawn. 1925, X + 326 str.

Witkowski Stanisław, Historjografja grecka i nauki pokrewne (Chronografja, Biografja, Etnografja, Geografja), Kraków, P. A. U. 1926, t. II, 8°, VIII + 316 str.

Polska. — Metodyka szkolna. (*Pologne. — Methodologie de l'enseignement*).

Co powinna zawierać monografja powiatu, miasta i gminy wiejskiej, Samorząd 1926, Nr. 27, str. 579—580.

Ćwiczenia na mapach niemych, Przyj. Szk. 1926, Nr. 12, str. 309—310.

Czyżewski J., Sprawozdanie z prac Instytutu Geogr. J. K. we Lwowie (Compte-rendu des travaux de l'Institut Géogr. de l'Univ. à Lwów), Wakacyjny kurs geograficzny dla nauczycieli szkół średnich w Wąchocku (Le cours de la géographie pour des professeurs des Écoles secondaires à Wąchock), Studjum Geograficzne dla naucz. semin. państw. we Lwowie (L'étude géographique pour les professeurs des écoles normales à Lwów), Czasop. geogr. (Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.) 1925, t. III, str. 314, 319, 324.

Danysz-Fleszarowa Regina, Pomoce do nauki geografji w szkole powszechnej, Praca Szkolna 1926, Nr. 2, str. 17—21.

H. R., Biegiem Odry, Wielkopolska (Lekcja praktyczna w kl. IV, Uwagi dyskusyjne), Przyjaciel Szkoły 1926, Nr. 4, str. 96—97.

Janowski A., Wycieczka do Otwocka (L'excursion à Otwock),

http://rcin.org.pl

Czasop. geogr. (Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.). 1926, Z. 1, str. 40—46.

Kudelski A., Metodyczny kurs geografji w 55 lekcjach dla klasy pierwszej szkół średnich, Warszawa 1923, str. 42.

Kudelski A., Metodyczny kurs geografji w 45 lekcjach dla klasy drugiej szkół średnich, Warszawa 1924, str. 59.

Laskowski S. W., Wycieczki geograficzne str. 296—298, Globus rozkładowy, str. 298, Przyjaciel Szkoły 1926, Nr. 11.

Migacz J., Planiglob ruchomy (Le planisphère mobile), Czasopismo geogr. (Revue consacrée à l'enseignement de la géogr.) 1926 z. 2, str. 72—76.

Mścisz Michał, Czynności nauczyciela geografji w szkole, Przyjaciel Szkoły 1926, Nr. 11, str. 288—293.

Mścisz M., Geografja a nauczanie krajoznawstwa w szkole (La géographie et l'enseignement de géogr. descriptive), ibd. 1925, t. III, str. 211—216, Lekcje w polu i wycieczki geograficzne (Les leçons en pleinair et les excursions géographiques), ibd. 1925, t. III, str. 219—231, Najnowsze plany nauczania geografji w szkołach handlowych (Les nouveaux programmes de l'enseignement de la géographie dans les écoles, commerciales), ibd. 1926, zeszyt 1, str. 13—17.

Nałkowski Wacław, Zarys metodyki geografji, Warszawa, Ruch 1925, Wyd. III.

Natanson-Leski J., Polska w epoce mocarstwowej, wieki XIV do XVIII (objaśnienia autora do mapy), Nauka i Szkoła 1925, Nr. 4, str. 101—106.

Niemcówna St., Ocena Z. Federowicza: Polska Współczesna, Ruch Pedagogiczny 1926, z. 3, str. 89—91.

Niemcówna Stanisława, Na drodze ku wielkiej przemianie (Les auxiliaires géographiques dans les écoles polonaises), Czasop. geogr. 1926, z. 1, str. 1—10; Wycieczka w Tatry przez Zawrat do Morskiego Oka (A geographical excursion to the Tatra mountains), ibd. 1926, z. 2, str. 76—84.

Pawłowski Stanisław, Damaschke Willi, Polen, ein erdkundliches Arbeits- und Lesebuch (ocena), Przyjaciel Szkoły 1926, z. 3, str. 67—69.

Sochacki A., Mapy poglądowe jako środek pomocniczy przy nauce geografji, Czasop. geogr. (Revue consacrée á l'enseignement de la géogr.) 1926, z. 1, str. 37—40, Referaty geograficzne (Les compte-rendus géographiques dans les écoles), ibd. z. 2, str. 65—71.

Sokołowski M., O wprowadzeniu ochrony przyrody do nauczania szkolnego, Ochrona Przyrody 1925, t. V.

Wakar Wł., Ludność ziem polskich w podręcznikach geografji Polski (Démographie dans les livres géogr. des écoles), ibd. 1926, z. 2, str. 107—130.

Wieczorkowa St., Biegiem Odry, Wielkopolska (Lekcja praktyczna), Przyjaciel Szkoły 1926, z. 2, str. 44—45.

Nakładem Księgarni Geograficznej „ORBIS", Kraków-Dębniki, Barska 41.
Odbito w Tłoczni Geograficznej „Orbis" w Krakowie.

http://rcin.org.pl